

III. Teknoloji Kongresi'nden Çarpıcı Notlar (I)

Aykut Göker

TÜBİTAK, TTGV ve TUSİAD tarafından düzenlenen Teknoloji Kongreleri'nden üçüncüsünün 11 Eylül'de Ankara'da yapıldığını CBT'de okudunuz. İlk ikisi İstanbul'da yapılmıştı. Bu kez Ankara'nın seçilmesinin nedeni, “*Globalleşme ve benzeri küresel süreçlerin Türkiye üzerinde yarattığı tehditleri fırsatlara çevirebilmek için teknoloji alanında alınması gereken önlemleri*” siyasilerimize, devlet adamlarımıza yüz yüze iletebilmektir. Ama ne yazık ki, Sayın Başbakan ve hükümet üyeleri dâhil siyasi erkin hiçbir temsilcisi Kongre'yi izlemedi. Oysa, Kongre'ye yurtiçinden katılan konuşmacılar, Türkiye için yaşamsal önemdeki bilim-teknoloji-sanayi sorunlarını dile getirdiler; yurtdışından katılanlarla birlikte, bunların çözümünde yararlanılabilecek görüşler sundular.

Sanayimizin durumu konusundaki değerlendirmeler çarpıcıydı. Bazılarını belki CBT'de okudunuz ama tekrara ve üzerinde düşünmeye değer. Önce, üretim, istihdam ve ihracatımızdaki payları dolayısıyla, Türkiye için stratejik önemde olan otomotiv ve yan sanayii ile tekstil ve konfeksiyon sanayileri üzerine söylenenlere göz atalım:

TOFAŞ Yönetim Kurulu Murahhas Azası Jan Nahum dedi ki; “*Türkiye'nin dikkate değer bir üretim kabiliyeti var. Pek çok üretim alanında ve bu arada otomotiv sektöründe Türkiye bir üretim merkezi olma rolünü oynuyor. Ama, özellikle de otomotiv ve benzeri sanayi alanlarında, AR-GE ve satış sonrası hizmetlerin katma değerini yaratılmasındaki payları üretime nazaran giderek çok büyük bir ağırlık kazanıyor. Bu ise, sadece bir üretim merkezi olarak kalırsa, Türkiye'nin, katma değerini yaratılmasındaki rol ve payının giderek azalması demektir.*

“*Kaldı ki, Türkiye bir üretim merkezi olarak da geriden gelen ülkelere nazaran rekabet gücünü kaybetmektedir. Yeni rakipler üretim merkezi olma rolünü de bizden alabilirler. Yabancı ortaklarımız, otomotiv ana sanayiinde Türkiye'deki mevcut yatırımlarının büyüklüğü nedeniyle, şimdilik coğrafya değiştirme yoluna gitmeyebilirler; ama, yatırım tutarlarının çok büyük olmadığı otomotiv yan sanayii için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.*

“*Otomotiv sanayiinde, üretimdeki rolümüzü sürdürürken mutlaka AR-GE ve satış sonrası hizmetlerde de kabiliyet kazanmak zorundayız. Ancak, yabancı ortaklı kuruluşlarda, özellikle de sermaye payının %50'sinin yabancı ortağa ait olması halinde, bu türden stratejiler uygulamanın çok güç olduğuna işaret etmek gerekir.*”

UPAV Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Yavuz Ege dedi ki; “*2005'te, tekstil ve konfeksiyonda, Gümrük Birliği'ne dâhil olmayan ülkeler için AB'nin uygulamakta olduğu kotalar kalkacak. Türkiye, AB pazarında, bu kotaların kalkmasıyla serbest kalacak Uzak Doğu'daki rakipleri nedeniyle ciddi güçlüklerle karşılaşacak.*

“*ABD'nin uyguladığı kotalar da kalkacak; bu ilk bakışta, ABD pazarı için Türkiye'nin lehine bir durum; ama kotalar herkes için kalkacak. Bu açıdan ABD pazarında da Türkiye'nin durumu daha kolay olmayacak.*

“Toplam imalat sanayii açısından, Türkiye'nin rekabet gücünde AB ortalamasına göre azalma var. Türk sanayiinin teknoloji yeteneği/altyapısı zayıf.”

Çağımızın lokomotif sanayileri olarak görülen enformasyon-telekomünikasyon sanayilerindeki durumumuz konusundaysa, **TTGV ve TESİD Yönetim Kurulları Başkanı Dr. Fikret Yücel** şunlara değindi: *“Türkiye için anahtar sözcük, ‘inovasyon’dur. Türkiye, ‘infotelecommunication’ teknolojileri başta olmak üzere jenerik teknoloji alanlarında bu yeteneği kazanmak durumundadır. Türkiye’de kullandığımız ‘infotelecommunication’ teknolojilerinin ürünlerinde, bugün Türkiye’nin fikri mülkiyet [yenilik yaratma] payı %5 dolayındadır. Oysa bu pay geçmişte %20 idi. Olması gerekense %50’dir.”*

TÜSİAD Başkanı Dr. Erkut Yücaoğlu ise ortaya şöyle bir fotoğraf koydu: *“Türkiye, AR-GE’ye ciddi ölçüde kaynak ayırmayan ama en çok para harcayan ülkelerden biri... Savunma tedariki ile ilgili ithalatımız yılda 4-5 milyar \$’dır; bunun içinde AR-GE bedeli olarak ödenen para toplam tutarın %20’si mertebesinde, yani yaklaşık 1 milyar \$’dır. Diğer ithalatımız içindeki AR-GE ödemelerimizin payı da bir o kadardır. Demek, Türkiye, AR-GE için yılda yaklaşık 2 milyar \$ ödüyor. **Bu, Türkiye’nin, her yıl 20.000 yabancı araştırmacının yıllık istihdam ücretini ödemesi demektir.**”*

Bunlar tespitler. Bilmem başkaca bir yoruma gerek var mı? Çıkış yolu için önerilenleri gelecek yazılarımızda ele alacağız.

CBT, 21 Ekim 2000.